

---

szíves szakmai vendégvezető

DR. BURÁNY BÉLA

Mondják, Zenta a vajdasági magyar néprajz egyik fellegvára. Ezzé teszi részint a város és vidéke (túlnyomórészt magyar) lakosságának ilyen kincsekben való gazdagsága, de talán mégis elsősorban az a Vajdaságban előljáró aktivitás, ami ezeknek a kultúrkincseknek a megmentésére, felszínre hozására irányul, s melynek eddigi eredményei máris számottevőek a vajdasági, a vajdasági magyar s ezen keresztül az egyetemes magyar néprajztudomány szolgálatában.

A szellemi néprajz terén talán a legszembetűnőbb jellemzője ennek a munkának, hogy egyre terebélyesedő jellege ellenére, tulajdonképpen egy „alulról jövő” aktivitásról van szó, melynek intézményesítésére csak utólag került sor. Ez az intézményesítés ma sem teljes még, annál is inkább, mert a szellemi néprajzi gyűjtések hordozói jórészt ma sem munkaviszonyból eredő kötelezettségből végzik ezt a munkát. Ki kell hangsúlyozni azonban, hogy az ebből adódó specifikus szakmai képzettség hiányát a felelősségteljes hozzátanulás helyettesítette, a gyűjtések kezdetétől mindvégig.

Ez a gyűjtőmunka az 1950-es évek elején indult, Zenta és vidéke népdalanyagának fokozatos összegyűjtésének igényével. A korszerű, magnetofonos gyűjtésre és az előbb lejegyzett anyag utólagos magnós rögzítésére az 1960-as évek elején került sor. Az első két gyűjtő neve mellé (Fábri Jenő lelkész, megh. 1968-ban, dr. Burány Béla orvos) később három új név zárkózott fel (Tripolsky Géza múzeumigazgató, Bodor Géza néprajz szakos egyetemi hallgató, Bodor Anikó muzikológus).

A tucatszámú dolgozaton, kisebb-nagyobb közleményen kívül az elért eredmények fontosabb útjelzői eddig öt könyv: Dr. Burány Béla: *Zenta-vidéki népballadák*, 1962; Dr. Burány Béla, Fábri Jenő, Tripolsky Géza: *Száraz kútgém, üres válú, — juhásznóták, betyárdalok, balladák*, 1966.; Dr. Burány Béla, Fábri Jenő: *Két szivárvány koszorúzza az eget, — 142 népdal Zentán és vidékén*; 1969; Dr. Burány Béla, Fábri Jenő, Tripolsky Géza, Bodor Géza: *Rukkolnak a szép zëntai legények*, — 99

katonadal Zentán és vidékén, 1972; Dr. Burány Béla: *Hej, széna, széna!* — 120 vajdasági magyar gyermekdal, 1973., valamennyi a „Zentai füzetek” sorozat kiadásában. A szélesedő gyűjtési terület s általában a növekvő feladatvállalás jeleként ugyanebben a sorozatban került kiadásra Kiss Lajos 168 dalt tartalmazó horgosi gyűjteménye (*Horgosi Népdalok*, 1974.). Egy százkilencven balladát és egyéb epikai dalt magába foglaló új, rendezett gyűjtemény közvetlen kiadás előtt áll, s egy harmadfél-száz lírai dalból álló anyag, a 10 falut-várost megmozgató, 185 népdalénekest színpadon megszólaltató „Tiszából a Dunába folyik a víz” népdalvetélkedő anyaga pedig pillanatnyilag rendezés alatt áll, a gyűjtők ezzel sem ürülő tarsolyából.

E kiadványok a legkülönbözőbb eredetű pénzeléssel, a Zentai Népkönyvtáron, majd a Zentai Múzeumon keresztül láttak napvilágot. Ennek ellenére a népdal- s népzene gyűjtés valós intézményesítése végül is egy elfogadható munkarendszerű vajdasági magyar népdalregiszter megalakítása után várható.

A szellemi néprajz egyéb termékei közül Zenta-vidék babonaanyaga (Gyura Julianna mérnök), valamint a népi szólások és jeles mondások (Tripolsky Géza) összegyűjtése és feltárása folyik a fokozatos, következetes feltárás, a teljességre törekvés igényével.

A szellemi néprajz feszebb értelemben vett termékei közé, munkamódszere miatt (szabad, nem magnetofonos lejegyzés, feldolgozás), csak részben sorolható a „Mosolygó Tiszamente” cím alatt közismertté vált Zenta-vidéki népi anekdotagyűjtemény (Tőke István tanár), mely ilyen jellegű hiányosságai ellenére is Vajdaságban egyedülálló, s az egyetemes magyar népi anekdotaanyag megismerése szempontjából is számottevő vállalkozás. A mind műfaji, mind földrajzi értelemben vett elhanyagolt gyűjtési terület csak emeli az egyre növekvő gyűjtemény néprajzi szempontból is mérhető, specifikus értékét.

A Zentai Múzeum időszerű igényeket is kielégítő elhelyezésével (1974) lehetőség nyílt arra, hogy az intézmény Vajdaság múzeumai között meghatározott, kiemelt szerepet vállaljon, elsősorban a néprajzkutatás terén. A vidék tárgyi néprajzának kutatása így teljes egészében intézményes megoldást nyert, a város keretein messze túlnőtt hírű eredményekkel, már a munka kezdetén.

Önmegbecsülés nélkül nem ember az ember. Önismeret nélkül pedig nem lehet teljes az önmegbecsülés. Mind a szellemi, mind a tárgyi néprajzkutató munka ilyen célt is szolgál. Gyakorlatilag sohasem lehet befejezett. A zentai ilyen tevékenység is tulajdonképpen kezdet. Vajdaság 44 kommunája közül egyben.